

ÆRLIG TALT – OM SAMVÆR

Barn, foreldre og fosterforeldre om hva som er viktig for å få til gode samværsordninger.

KORT OM VOKSNE FOR BARN: Barn i Norge trenger voksne. Voksne for Barn er en ideell medlemsorganisasjon som i over 50 år har jobbet for god psykisk helse og trygge oppvekstvilkår for alle barn. Vi ser, lytter til og lærer av barn, og gir oss ikke før de blir tatt på alvor. Slik bygger vi styrke og robusthet hos barna. Bli medlem i Voksne for Barn og bidra til vårt viktige arbeid.

UTGIVER: Voksne for Barn, 2017
 REDAKSJONSKOMITE: Ina Nergård, Karin Källsmyr
 ILLUSTRASJONER: Meese Illustrasjon & Design
 DESIGN OG GRAFISK PRODUKSJON: Grafisk Form as
 TRYKK: Møklegaards Trykkeri AS

Prosjektet har mottatt finansiering fra Bufdir

ISBN 978-82-92488-63-8 (trykk)
 ISBN 978-82-92488-64-5 (PDF)

INNLEDNING	4
1 SAMVÆR TIL BARNETS BESTE?	6
2 MEG I MIDTEN	11
3 DET GODE I SAMVÆRET	14
4 NÅR SAMVÆRET ER VANSKELIG	15
5 OG SÅ VAR DET RESTEN AV FAMILIEN DA ...	16
6 HVA KAN VI BIDRA MED?	18
7 OM BARNEVERNET	22
8 KJÆRE DU ...	24

I 2016 LANSERTE VOKSNE FOR BARN filmen *Meg og familiene mine*, med støtte av Barne- ungdoms- og familie- direktoratet. I *Meg og familiene mine* møter vi familien Henriksen, og fosterbarnet Arne. Arne fyller snart 10 år, og er i gang med bursdagsplanleggingen. Dette er ikke så lett for han. Vi møter også Arnes mor og mormor. Alle har sine ønsker, tanker og forventninger til hvordan bursdagen skal feires, og Arne synes det er vanskelig å vite hva han skal gjøre.

I prosessen med å lage denne filmen inviterte vi de som sitter med den viktigste kunnskapen og erfaringen til å bidra. Vi har hatt møter med unge som bor eller har bodd i fosterhjem, foreldre og fosterforeldre. De har delt sine tanker med oss om hva som kan være gjenkjennelige og sentrale momenter. Det er møter som har bekreftet at dette er et viktig tema, noe som opptar og berører, noe som er

utfordrende, nært og sårt. Noe som alle mener mye om, hvor barnets beste er målet, men som det likevel kan være vanskelig å samarbeide om. Nettopp fordi det handler om det nærmeste av alt – familie, foreldre-barn relasjonen, viktigheten av å føle seg verdsatt som omsorgsperson, det å få være barn uten å dras i fra alle kanter. Det handler om følelsen av å ikke strekke til, dårlig samvittighet, usikkerhet, og utrygghet. Mange barn uttrykker en stor bekymring for foreldrene sine, hvem som er tilstede for dem når de selv flytter. Det er ofte vondt og vanskelig, noen ganger helt uproblematisk, alltid viktig. **Og når ting fungerer, veldig mye glede, noe som er til beste for alle.**

Meg og familiene mine er oppfølgeren til filmen *Snakk om det* som kom i 2013. Begge filmene har blitt til med bakgrunn i et uttrykt behov fra unge med erfaring fra fosterhjem:

«Jeg hadde det ikke så bra i min første fosterfamilie. Jeg savnet ord for å formidle følelsene mine og jeg visste ikke helt hvordan man skulle prate med voksne, eller at man i det hele tatt kunne prate med voksne om slike ting. Selv om fosterforeldrene mine forsøkte, klarte de ikke å tolke signalene mine eller bryte gjennom min isolasjon og stillhet. Jeg mener at det er veldig viktig at de får opplæring i slike ting. Jeg hadde ønsket meg en film om hvordan det er å komme til et fosterhjem. Så kan man snakke om det sammen i fosterfamilien.»

MARCUS, 23 ÅR

Målet med filmene er ikke å vise hvordan ting bør eller skal gjøres, men snarere være et utgangspunkt for refleksjon og samtale rundt tanker, følelser, praktiske ting og annet som er viktig.

Alle innspillene vi fikk i forbindelse med utarbeidelsen av filmen, temakvelder med foreldre som har mistet den daglige omsorgen for barna sine, samt andre møter vi har hatt med fosterbarn og deres familier, har nå blitt til dette heftet – *Ærlig talt om SAMVÆR*. Her kan du lese om hva barn, foreldre og fosterforeldre mener er viktig for å legge til rette for gode samværsordninger. Forhåpentligvis kan det gi alle som har en rolle og en oppgave i et fosterhjems- plassert barns liv meningsfull kunnskap og nye ideer.

God lesing!

SAMVÆR TIL BARNETS BESTE?

OM RAMMENE FOR SAMVÆR ...

Hva er egentlig barnets beste? Og hvem kan bestemme hva det er? De unge vi har snakket med løfter frem hvor viktig det er å lytte til barnet når man skal finne frem til hva som er til barnets beste. Dette gjelder også når man skal finne ut av hva som er *samvær* til barnets beste. De poengterer at både barnevernet og fosterforeldre – men også de biologiske foreldrene – må være gode til å kommunisere med barn om dette temaet for å sikre at samværet virkelig blir på barnets premisser. Hvilke rammer skal man sette for samværet? Det kan både handle om hvor mye og hvor lite, hvor det skal foregå, hvem som skal være tilstede. Men også om samtalen og oppfølgingen før og etter, for at den tiden man har kan bli så god som mulig. For å få til dette, må alle samarbeide, snakke sammen og lytte til hverandre.

FRA UNGDOMMENE:

VIKTIGHETEN AV Å SNAKKE MED BARNET

→ Det er viktig å snakke med barnet om hvorvidt det ønsker samvær. Men det må tilrettelegges slik at barnet kan snakke om dette i trygge omgivelser. Det er de voksne som må ha ansvar for å tilrettelegge for dette. Barnevernet bør også spørre om hvor mye kontakt det ønsker å ha med foreldrene, om man vil ha tilsyn eller noen andre med seg, hvor det skal foregå osv.

→ Barnevernet bør vurdere underveis om samvær er aktuelt, ønsket eller ikke ønsket. De må snakke med barnet jevnlig, for å se om situasjonen har endret seg. Det kan være at barnet først synes det er ok med samvær, men at det kan skje noe som gjør at det blir vanskelig. Eller det kan være andre veien – at man ikke ønsker samvær i starten, men angret seg. Derfor må det være mulig å snakke om dette ofte! Og se at det kan være lurt å endre på avtalen.

→ Det er kjempeviktig at det snakkes med barnet både før og etter samvær, hver gang! Det kan være ting man tenker på, gruer seg til, gleder seg til, som det kan være viktig å snakke sammen om. Fosterforeldrene bør spørre om det er ting man ønsker skal skje, eller ikke ønsker skal skje, hvordan man kan være til hjelp om det skjer noe og sånt. Og også spørre etterpå hvordan det var, om det er noe som kan gjøres annerledes neste gang, eller om det var noe som var særlig fint.

→ Jeg fikk kun fem timer sammen med mamma hver sjetten uke. Det var for så vidt greit, men det var ingen som fortalte meg hvorfor det ble sånn, hvorfor det var

bra for meg. Barnevernet burde kunne forklare barnet på en forståelig måte hvorfor det er slik, slik at man ikke tror at mamma ikke vil oftere, at man har gjort noe galt eller noe. Fosterforeldre og foreldre bør også få denne informasjonen.

PLANLEGGING OG TILRETTELEGGING

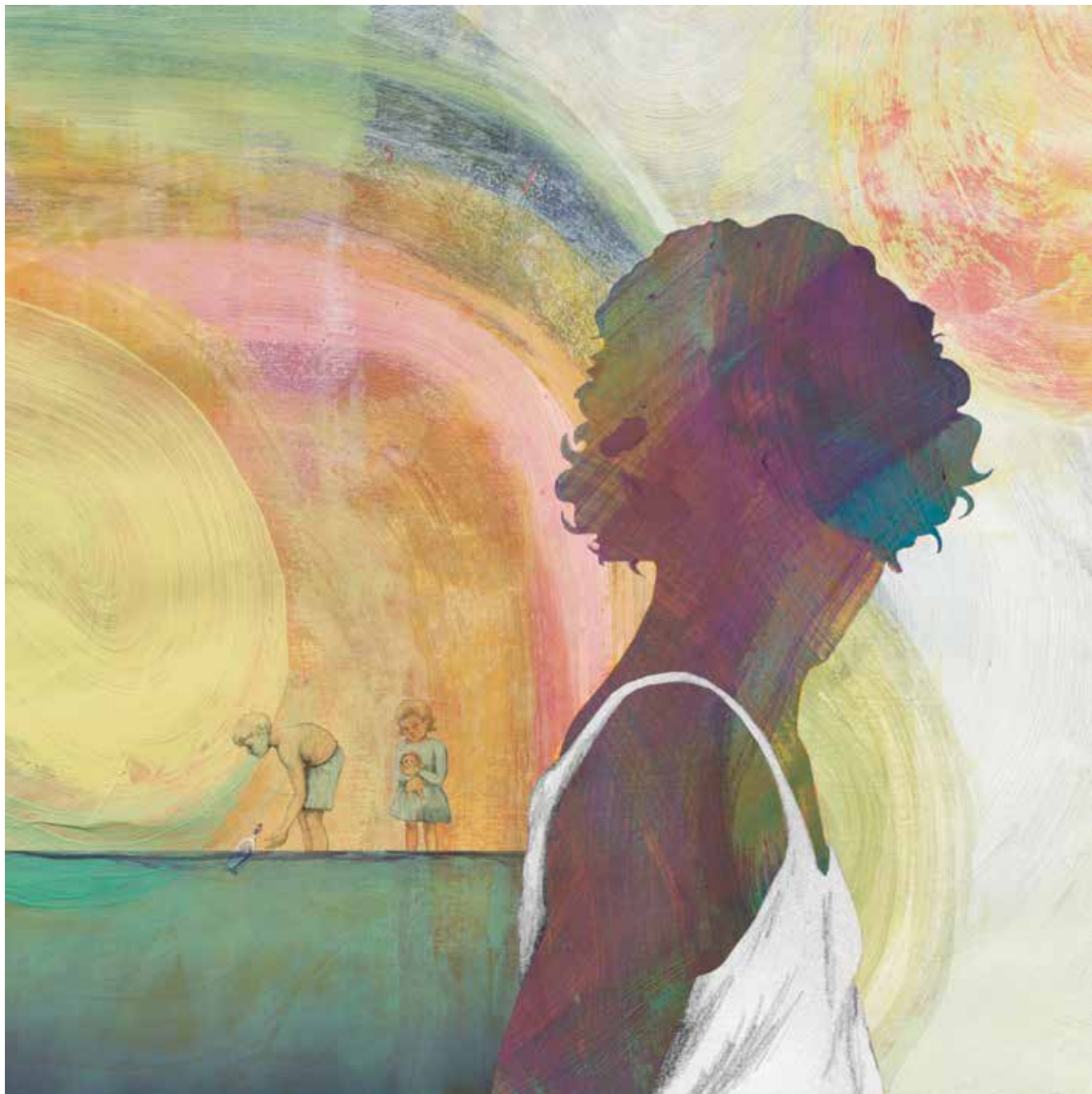
→ Det er viktig å legge til rette for at samværet skjer i trygge omgivelser. Og da må man snakke med barnet. For hva som er trygt, kan være ulikt fra person til person. Noen vil helst være et sted der det er mange folk, for da er det mindre sannsynlighet at noe galt skjer. Andre trenger å være for seg selv med foreldrene sine. Det kan også handle om hvem som er tilstede, å ha noen sammen med seg som man stoler på og som kan hjelpe til. Bare det at noen sier: Nå går vi på do en tur! Når de ser at du har det vanskelig.

→ Samværet må være godt planlagt! Slik at det blir på barnets premisser, og at barnet kan føle seg trygt. Da jeg fikk ny saksbehandler, hadde jeg ikke hatt kontakt med mor på ca. sju år. Plutselig skulle vi ha samvær, og saksbehandleren som ingen av oss kjente veldig godt var tilsynsperson ved samværet. Det var helt på trynet! Jeg turde ikke si noe, og heller ikke mamma. Vi var hele tiden redd for å si noe feil, samtidig som det var så lenge siden sist vi traff hverandre. Sånn kan det ikke være!

→ Det å ha en tillitsperson er viktig! Dette må være en barnet selv velger, og som er en trygg person for barnet. Noen man kan snakke med, men som også kan være tilstede ved samvær osv.

FLEKSIBILITET

→ Etter hvert som man blir eldre, kan man kanskje

bestemme litt mer selv, for eksempel regulere telefonkontakt mer på egenhånd. Dersom situasjonen tillater at det fungerer da. For meg har det blitt lettere nå når jeg kan snakke med mamma litt oftere. Da blir det ikke så «svært» hver gang vi møtes, og forventningene til at alt skal skje på en gang kan roes litt. Jeg tror det er lettere for oss begge å møtes, når vi er litt oppdaterte på hverandre sånn innimellom.

→ Det er viktig å tenke litt utenfor boksen, se på hvert enkelt barn, når samværet skal avtales. Kanskje være litt kreativ?

→ Kanskje Skype kan være et alternativ, en annen måte å ses på som kanskje er litt lettere i perioder? Det er lettere å avslutte der enn å gå fra et samvær. Jeg tror det kunne funket bra ...

→ Samværsordningen må kunne evalueres ofte, og tas opp til vurdering!

HJELP TIL Å REGULERE SAMVÆR OG KONTAKT

→ Jeg tror det er mange som har samvær for foreldrenes skyld, og ikke for seg selv. Det er det ikke så lett å snakke om. Når noen spurte, var jeg aldri lei meg, selv om jeg kanskje var det. Det er lettere å snakke om ting dersom det blir en vane på et vis ...

→ Jeg ble akutt plassert på institusjon. Barnevernet tok en god beslutning ved å si at jeg ikke skulle svare mamma på mobilen den første tiden. Det var bra for meg, for jeg hadde nok ikke klart å la være selv om jeg ville. Det var godt at de bestemte!

→ Man må hjelpe barnet til å føle seg trygg nok til å si nei

til samvær også. Det kan ikke bare tas en avgjørelse i et møte i starten, og så bestemme noe som liksom skal vare i mange år fremover. Jeg husker det var en eller annen person jeg nesten ikke kjente som spurte meg: Vil du ha samvær med mamma da? Da er det helt naturlig å si ja, for man vet jo ikke hva man ellers skal si. Det er vanskelig å avvise mamman sin. Men da burde de ha spurt meg flere ganger, slik at jeg hadde hatt mulighet til å si noe annet.

→ Noen barn gjennomfører samværet bare for å holde foreldrene «i sjakk», og så lyver de om at samværet er bra ... Men det kan også handle om hjelp til å kunne ha samvær når det er ønskelig men likevel litt vanskelig. Barnevern og fosterhjem bør hjelpe barn og foreldre med dette.

→ Kanskje det kunne være slik at man i starten av plasseringen har en periode uten samvær, slik at man kan kjenne ordentlig på om man savner, eller om det er litt deilig å ikke ha kontakt? Man har kanskje aldri vært borte fra sine foreldre i lengre perioder, og det kan være greit å få kjenne litt på dette?

FRA FORELDRENE:

→ Når jeg prøver å ta perspektivet «hva er barnets beste» da blir det lettere for meg. Jeg kan tenke meg å møte sønnen min hos tanten min, slik at det blir tryggere.

→ Jeg tenker på den usikkerheten som både barn og foreldre kan oppleve ved samvær. Barnet merker om foreldrene er nervøse eller usikre, og det er det jo lett å bli. Man er redd for å gjøre noe galt, eller at det ikke blir

sånn man hadde tenkt. Og foreldrenes usikkerhet smitter over på barnet. Det hadde vært fint med tettere samarbeid mellom foreldre og fosterforeldre/skole/barnevern osv, slik at man har mer forståelse for hverandre og kjenner hverandre bedre. Det er viktig at man snakker fint om hverandre!

→ Både barn og foreldre kan få reaksjoner etter samvær. Mange foreldre er redde for at de har gjort noe galt eller noe som er skadelig for barnet dersom det får etterreaksjoner. Vi hadde trengt mer informasjon og kunnskap om dette, og veiledning, for å bli tryggere når man skal treffes.

→ Det er viktig at vi som foreldre ikke lar våre bekymringer eller vårt sinne gå ut over barna. Jeg kan godt være kjempesint på barnevernet, men ikke kjefte på dem når barna er tilstede eller snakke stygt om dem.

FRA FOSTERFORELDRENE:

→ Det kan være viktig å ha konkrete handlingsplaner hvor samværet er tydeliggjort, med rolleavklaring osv. Jeg skulle ønske at barnevern og domstol kunne være litt mer fleksible i måten de tenker på, tenke litt mer utenfor boksen. Ikke bare sette opp samværsavtaler på samme måte som de bestandig gjør. Hvem er det egentlig vi lager planene for? Snakk med barnet!

→ Jeg har det veldig vanskelig med at et barn blir tvunget til samvær. Med tanke på alle de vonde opplevelsene barnet har, og de reaksjonene barnet har før og etter samvær ... Man ville jo ikke sendt en såret soldat ut i krigen igjen, men det er akkurat det vi gjør her. Det

opprører meg virkelig! Barnets beste MÅ komme først. Vi har en 15-åring som etter planen skulle møte mamma tre timer hver gang. Det funket ikke. Han var ikke interessert i å sitte tre timer sammen med henne, ikke mange 15-åringer synes forresten det er så ok. For han hadde det fungert mye bedre med kortere og hyppigere samvær. Det førte til at han begynte å treffe mamma utenfor de planlagte samværene. Så uhensiktsmessige avtaler kan gjøre at man bryter reglene. Da ville han heller ikke si fra til oss om det var ting som hendte når de møttes som ikke var greit, for han hadde jo brutt reglene. Det var ofte ikke bare mor som møtte ham, hun hadde med seg bekjente fra svært dårlige miljøer. Dette skremte ham. Heldigvis tok han det opp etterhvert, og vi har fått til at avtalen har blitt endret.

→ En gang jeg skulle følge til samvær, hadde jeg fått feil beskjed om sted og kom for sent. Foreldrene ble sinte fordi dette «stjal» av tiden deres, og det forstår jeg jo! Men det endte opp med at de kom i klinsj med tilsynsføreren og alt ble bare urolig og vondt. Rammer og forutsigbarhet er så viktig for alle!

→ Vi har opplevd at vi absolutt har hatt behov for de klare og strenge rammene domsstolen har lagt for samvær, og også at avtaler må dit for å endres. Men jeg ser jo at for andre, så burde det også kunne vært mer fleksibelt. Ja takk, begge deler – ulike saker trenger ulike tiltak.

→ Barna er ofte opptatt av hvordan foreldrene har det, hvem som hjelper foreldrene. Dette bør være en del av planen!

MEG I MIDTEN

– FORHOLDET MELLOM FORELDRE OG FOSTERFORELDRE

Det er ikke alltid så lett å ha to familier. Hvem skal man høre til hos? Kan man være glad i noen og trives et sted uten å svikte noen andre? Og hvordan skal man «sjonglere» alt dette på en god måte? Lojalitetskonflikt er noe mange har snakket om. Frykten for å såre, for at noen skal bli lei seg. Hvordan kan man finne seg selv i midten av alt og alle?

Noen har kanskje behov for å holde disse to verdenene litt fra hverandre en periode. Men både ungdommer, foreldre og fosterforeldre har vært mest opptatt av å kunne møtes og omgås på en god måte. Gjensidig respekt, og det å snakke om hverandre på en ordentlig måte, kan være veldig viktig for barnet. Men både foreldre og fosterforeldre kan trenge hjelp og veiledning for å få til dette, og det må være det offentliges ansvar å følge opp.

FRA UNGDOMMENE:

→ Fosterforeldrene bør også få mer informasjon om tidligere familiesituasjon osv. Da kan det være lettere for dem å snakke med barna om foreldrene, og også forstå hvordan barnet har det.

→ Det hjelper om man ser at familie og fosterfamilie kan møtes på en god måte, snakke med hverandre ordentlig. Jeg husker da jeg flyttet, så inviterte fosterfamilien min mamma på kaffebesøk. Det var fint! Skulle ønske de hadde gjort det oftere.

→ Kanskje man kan invitere noen i familien til bursdag, bare møtes på kafe eller noe? Trenger ikke være så mye. Det var fosterhjemmet som tok initiativ og spurte meg om vi skulle treffe mamma. Barnevernet spurte aldri. Så det er takket være fosterforeldrene mine at mamma og jeg har kontakt i dag.

FRA FORELDRENE:

→ Det er viktig for meg at det er godt samarbeid og god kommunikasjon mellom meg og fosterfamilien og barnevernet. At man har en felles forståelse og et felles mål for barnet. Vi må skape trygghet for barnet mitt. Jeg snakket med saksbehandleren og tok mot råd og veiledning og brukte min livserfaring. Da fikk jeg tilbake selvfølelsen og selvtilliten.

→ Det burde være slik at biologiske foreldre og fosterforeldre burde gå sammen på kurs – om tilknytning for eksempel. Slik at man får felles informasjon, og kanskje forstår ting mer på samme måte. Og vi som foreldre trenger jo også å lære litt. Det finnes eksempler på steder der de inviterer foreldre til å gå på pride-opplæring. Dette har hatt god effekt. Da får man også innsikt i hva fosterforeldrene lærer, hvordan de tenker, og kanskje kommunikasjonen rundt det med samvær og andre ting hadde blitt bedre.

→ Det kan ødelegge for barnet om det er mange konflikter og konfrontasjoner. Barna må få fred og ro. Barn skjønner og de blir urolige. De vet ikke hvem de skal forholde seg til.

→ Dersom det er konflikt mellom fosterhjem og foreldre, kan dette ødelegge mye for barnet. Hvor skal man da føle at man tilhører? Jeg tror min datter må begynne å leve sitt eget liv før hun finner ut av sin tilhørighet på grunn av konfliktene mellom oss og fosterfamilien. Men jeg har alltid latt henne få være glad i fosterforeldrene sine!

→ De lærer jo på pride-kurs at det er viktig å snakke med barna om foreldrene, vise bilder og sånn. Dette er veldig viktig! Barnet må oppleve at familien ikke ties om, men at fosterforeldrene kan snakke om foreldrene og holde de levende for barnet. Det å invitere foreldre og annen familie til bursdager og sånn dersom det er mulig, utenfor avtalt samvær, er fint. Da blir det en hyggelig sammenkomst, og

en mulighet for barnet til å se at foreldre og fosterforeldre kan være sammen. Det må være godt for barnet.

→ Barna kan lett komme i en lojalitetskonflikt. De kan føle at de ikke kan være glad i foreldrene sine lenger, eller at de ikke kan være glad i fosterforeldrene sine. De lurere på om de kan få lov til å trives i fosterfamilien, eller om foreldrene blir lei seg da.

→ Min datter sa at hun ville bo i fosterfamilien, men at jeg kunne bo på rommet hennes der. Da hadde hun alle rundt seg. Hun så at hun trengte flere enn meg, og da synes hun det var en god løsning. Jeg kunne reise hjem på besøk i helgene til mannen min.

FRA FOSTERFORELDRENE:

→ Jeg tror gjensidig respekt er viktig! Klarer foreldre og fosterforeldre å vise hverandre dette, tror jeg det er av betydning for alle!

→ Jeg ser nok at alle, både fosterbarn, mor og jeg, har litt ulike agendaer for hva som er viktig ved samvær og besøk. Jeg har vært så opptatt av å skape et hyggelig møte og et inkluderende opplegg, mens barnet egentlig er fornøyd bare han får bekreftet at mor lever. Deretter virker han litt uinteressert rett og slett. Mor ligger på sofaen under et pledd og trenger omsorg fra meg. Kanskje jeg også må justere mine forventninger og min agenda? Kanskje det er greit at det er sånn akkurat nå?

→ Etter at vi har blitt kjent med mor, er det enklere å holde henne levende i hverdagen. Vi kan lettere trekke fram hennes positive sider. Jeg tror også vi godt kan snakke litt om våre egne foreldre, hvordan vi noen ganger kunne synes de var håpløse også. Da er det enklere for barna å snakke om sine erfaringer også.

DET GODE I SAMVÆRET

En ungdom sa: **Når samværet fungerer, så er det så bra for alle!** Dette er noe de aller fleste vi har snakket med kan være enige i. Hva som fungerer, er litt ulikt. Det handler både om omstendigheter, og hvert enkelt barn, om foreldrene og om fosterfamilien. Så her er det viktig å ha rammer som er tydelige, samtidig som det er fleksibelt nok til å møte de behovene som hvert enkelt barn har.

FRA FORELDRENE:

→ I det siste har vi hatt mulighet til å treffes noen ganger utenfor planlagt samvær også. Det blir litt sånn bonus, og er veldig hyggelig! Hun er alltid blid og smilende når vi møtes, det er så godt for oss. Jeg tror hun har det bra ...

→ Vi har det fint når vi møtes, men jeg skulle ønske det var oftere. Det hadde vært fint om vi kunne snakke sammen om det litt oftere, hvordan det fungerer og om vi kunne endre på hvor ofte osv.

FRA FOSTERFORELDRENE:

→ Når samværet fungerer så er det svært positivt for barnet og også for oss fosterforeldre.

→ Vi holder kontakt også gjennom bilder og meldinger som sendes. Det setter vi alle pris på.

→ Det er så godt å se at både far og gutten er så bilde og glade når vi kommer for å hente søndag kveld. De viser at de har hatt det fint sammen, og da blir også hjemturen fin.

→ Vi kan lite om familiens kultur og levemåte, og vi gjør jo ting ganske annerledes. Det er viktig at gutten også får kjennskap og tilknytning til den kulturen han kommer fra.

→ Vi forsøker å si: Du er heldig som kan plukke det beste fra to familier, to verdener!

→ Vi har et fosterbarn som har en frivillig plassering. Jeg tror det er stor forskjell. Vi har ikke noen problemer med samvær. Det er åpent og fleksibelt. De kommer innom, er ofte på middag. Mor og mormor er med på 17. mai-middag og slikt. Mor ønsket at sønnen skulle bo hos oss.

NÅR SAMVÆRET ER VANSKELIG

FRA FOSTERFORELDRENE:

→ Det har hendt at samværet ikke har blitt gjennomført fordi mor har avlyst, hun har vært ruset osv. Dette er såre ting ...

→ For oss blir det på et vis mangelen på samvær som har vært vanskelig. Vi opplever at han er veldig lojal mot sine foreldre, eller styrt, selv om han ikke ser dem eller vil snakke med oss om dem. Samtidig holder han avstand fra oss. Han har ikke vært hos oss så lenge, så vi må vel bare være tålmodige.

→ Det vanskeligste er å tvinge dem til samvær. Barnet kan ikke nekte samvær, ikke engang om de har en mor som ruser seg kan de nekte. Barnevernet sier at de må jo holde kontakten, sånn at de har en familie etter fosterhjemmet.

→ Hun hylte i barnehagen flere dager etter en helg med samvær. Jeg tror at måten barnevernet håndterte samværet på gjorde at det ble en negativ opplevelse for henne. Jeg tror at hun kunne hatt en god relasjon med moren og familien hvis det hadde blitt gjort annerledes, hvis hun ikke hadde måttet være sammen med mamma når hun var ruset. Og det var vanskelig for henne å være sammen

med hele den store familien, som hun ikke kjente.

FRA FORELDRENE:

→ Det er så vanskelig når man føler at man ikke klarer å holde seg oppdatert i livet hennes, på de små tingene som betyr mye for henne. Vi kjenner ikke vennene hennes, lærere, vet ikke hvordan hun har det på skolen ... Det hjelper at vi nå har lov til å ringe henne innimellom samværet. Det fikk vi ikke lov til før.

→ Det er vanskelig å høre fra barna mine at de ikke har det bra i fosterfamilien og å ikke kunne gjøre noe med det. Selv om det kanskje ikke er riktig, så går det rykter om at dersom man klager på noe så kan man få mindre samvær med barna. Jeg blir redd for det.

→ Vi har en sorg som ikke synes. Det er som et magesår som blør hele tiden. Jeg har mistet henne, men jeg har ikke noen grav å gå til å legge en blomst på.

→ Du har en «mamma-bryter» for å overleve. Jeg slår den av hver gang hun forlater meg.

OG SÅ VAR DET RESTEN AV FAMILIEN DA ...

For det er ikke bare foreldre og fosterforeldre, det er søsken, besteforeldre og øvrig familie. Kanskje noen av disse er enda viktigere for barnet enn mamma eller pappa. Hvordan blir det nå med dem? Mister man noen, får man noen ekstra? Hvem bestemmer hvem det er viktig å holde kontakten med?

FRA UNGDOMMENE:

→ Søskenkontakt er viktig! Søsken bør plasseres i samme hjem, eller i alle fall i nærheten av hverandre. Kanskje er de de eneste for hverandre?

→ Dersom søsken skal plasseres i ulike fosterhjem, kanskje fosterfamiliene kunne treffes og bli kjent i forkant? Som en del av forberedelsen og bli-kjent fasen? Da hadde det vært lettere å opprettholde kontakten etterpå.

→ Selv om det ikke får an å være sammen med foreldrene så mye, så kan det jo være andre i familien som er viktige for deg. Som kan være gode å ha i livet sitt. Jeg møtte aldri familien min unntatt når jeg var hos pappa. Da skulle jeg plutselig møte alle på ei helg, og huset var fullt av folk hele tiden. Det ble litt mye. Det ble på et vis bare pappa sitt ansvar, det hadde vært fint om noen av dem kunne kommet på besøk hos fosterfamilien for eksempel ...

→ Det var jo ingen grunn til at jeg ikke skulle treffe farmor for eksempel, og heller ingen som nekta meg det. Men fosterfamilien tok aldri initiativ til at jeg kunne møte henne. Kanskje fosterforeldrene også trenger mer veiledning og informasjon fra barnevernet om hvem som er viktige ressurser i familien, og at det er viktig å legge til rette for møter.

→ Barnevernet plasserte meg hos broren min. Det skulle de ikke ha gjort. Vi mistet pappan vår, og midt oppi alt dette, var det vanskelig for meg å forholde meg til broren min som en farsfigur. Det var vanskelig å skille rollene, og vi kranglet mye. Jeg hadde ikke så mye respekt for han kanskje. Det ødela nesten forholdet vårt. Jeg forsøkte å si fra om dette, men fikk beskjed om at jeg måtte holde ut ...

FRA FORELDRENE:

→ Jeg er opptatt av at sønnene mine skal lære å kjenne hverandre. Det er stor aldersforskjell og de møtes ikke så ofte. Jeg inviterer dem sammen og jeg er opptatt av at vi skal ha det fint sammen da. Det skal være noe positivt. Vi skal ikke snakke om de vanskelige tingene da.

→ Man må jobbe på å sikre at søsken kan ha god kontakt. La dem forstå at de har et felleskap. De tenker på hverandre og gråter. De har det ikke bra.

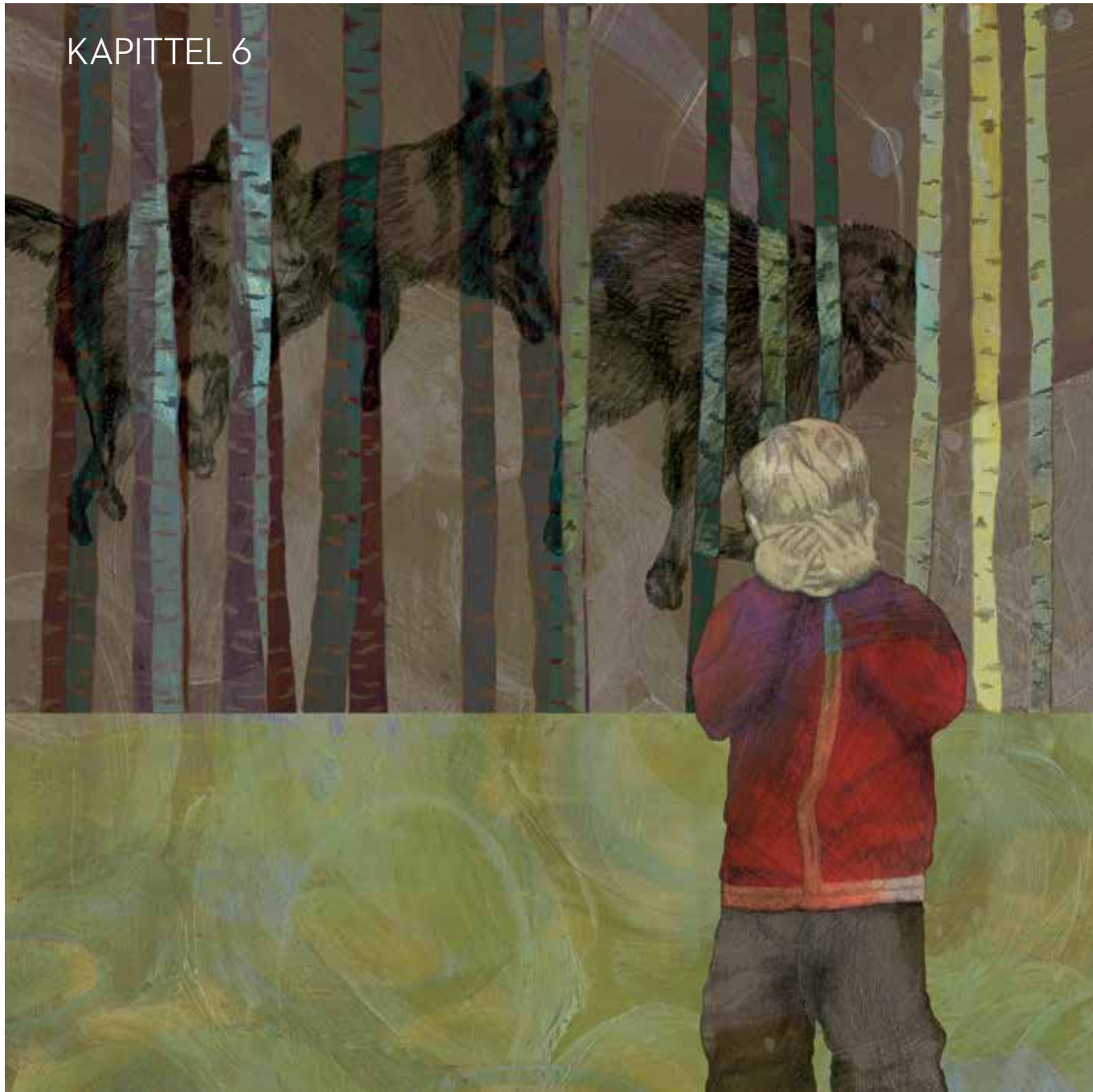
FRA FOSTERFORELDRENE:

→ Småsøsknene til fosterbarnet vårt bor på sperret adresse. Det vanskeliggjør kontakten mellom han og søsknene sine. Dette er veldig synd, men vi forsøker å holde kontakt på mms osv. Vi ser jo hvor viktige de er for han....

→ Vår gutt har en storebror. Han er usikker på om han har lyst til å møte han. Storebror har vært sint på han fordi han mener det er vår gutts skyld at de har blitt tatt fra foreldrene. Det er ikke lett.

→ Jenta vår har en jevngammel kusine som er veldig viktig for henne, og er en stor del av livet. Det er så fint at hun akkurat nå kan være denne linken til egen familie. Det er vi så glade for!

→ Vårt barn har en bestefar som virkelig ser henne. Det gir stor glede!

HVA KAN VI SOM FORELDRE OG FOSTERFORELDRE

BIDRA MED FOR Å FÅ TIL GODE SAMVÆR?

Gjennom de samtalene vi har hatt med foreldre og fosterforeldre, så sitter vi igjen med et helt tydelig bilde av at alle vil det beste for barnet – selv om det kan være ulikt hva man opplever vil være til det beste, og hvor klart man klarer å holde fokus på barnet midt oppi mye annet. Men mange foreldre og fosterforeldre har kommet med gode refleksjoner rundt sin egen rolle i forhold til hvordan samværet skal bli, og at de kan bidra på ulike måter for å få det til godt.

FRA FOSTERFORELDRENE:

→ Når barnet vegrer seg på grunn av at det er vanskelige erfaringer fra tidligere, så må vår rolle som fosterforeldre være den trygge voksne. Snakke om at ting kan bedre seg, hvordan man kan håndtere ting. Alle må samarbeide for få til trygge rammer, slik at det man frykter skal skje ikke

skjer. Når samværet fungerer, gir det mestring og gode opplevelser.

→ Vi må legge til rette slik at foreldre og barn kan bruke samværet til å skape gode minner og gjøre seg nye erfaringer. Men her må også barnevernet stille opp med

veiledning til foreldrene! Hva funker – bygge videre på det!

→ Det er så viktig å bli kjent med egen historie for barna. Men hvis man som fosterforeldre ikke kjenner til hverken foreldre eller historie, så kan vi jo heller ikke forholde oss så aktivt til dette. Vi bor på sperret adresse, og har ikke møtt foreldrene. Det er vanskelig, for selv om de er fraværende fysisk sett, så er de jo så tilstede i hodet til fostersønnen vår. Men han vil ikke snakke om det ...

→ Man må i enda større grad finne de gode ressursene i barnets egen familie. Barna kommer uansett til å være på søken, og da er det bedre at de blir introdusert for det som er å bygge på i familien før de blir 18 år.

→ Vi kan hjelpe barna med å se det positive i egen historie – løfte fram det som har vært bra!

→ Gaver hun har fått av familien oppleves om viktig både for henne og for meg som fostermor.

→ Jeg tror barna i større grad trenger at vi er ærlige om ting som har vært en del av livet deres. De er opptatt av dette, og om de ikke får gode svar, fyller de ut virkeligheten med egne tanker og ideer.

→ Når vi er uenige hjemme, ringer hun mor for å få støtte – og det får hun. Jeg får vel bare tenke at det er fint for mor å få ha denne rollen.

→ Alle søsknene er splittet, men skal bo sammen hos mor en helg i måneden. Min fostersønn ville ikke. Han prøvde og ønsket det egentlig, men han hadde så mange vonde minner fra leiligheten der de skulle være. Jeg

skjønte at det var vanskelig for han, men visste ikke hvorfor. Det tok lang tid før han fortalte meg om det. Når jeg fikk vite årsaken snakket jeg med mor og vi fikk til en annen ordning, sånn at han ikke trengte å møte henne hvor alle de vonde minnene kom tilbake. Jeg tror det gikk bra fordi vi snakket om hva som var sønnens behov, ikke våre.

FRA FORELDRENE:

→ Som forelder må jeg si at jeg vil at du skal ha det bra i fosterfamilien. Det hjelper barnet å slå seg til ro.

→ Når man tar avskjed kan man ikke vise at man er lei seg, ikke vise de vonde følelsene. Man må være tøff for barnas skyld.

→ Første gang jeg hørte at hun kalte fostermor mamma var det veldig sårende, men jeg har valgt å ta det positivt for at det skal bli bra for dattera mi. Hun sier mamma til meg når vi er alene, men når jeg er der sier hun mamma til meg og mamma E til fostermor.

→ Første gang jeg hørte sønnen min på 5 år si mamma til fostermor følte jeg det som at jeg gikk jeg i stykker inni meg, men jeg tok det med et smil. Jeg sa: Husk at jeg er din første mamma og hun er din andre mamma. Så heldig du er som har to mammaer!

OM BARNEVERNEN

Alle de vi har snakket med har mange tanker om hvordan barnevernet bør følge opp familiene og selvfølgelig barnet. Dette handler om svært mange ting, og kunne egentlig vært et eget hefte. Her har vi imidlertid valgt å ta med noen av de tingene som vil få betydning for samvær og kontakt. De unge er opptatt av hvordan det kommuniseres med barnet, men også hvordan foreldrene følges opp etter at de selv har flyttet ut. Både foreldre og fosterforeldre er opptatt av at de trenger veiledning og hjelp til å være så gode foreldre de kan i hver sin situasjon. For at samvær og kontakt skal bli til beste for barnet, er man avhengig av at barnevernet sørger for god og riktig oppfølging for alle!

FRA UNGDOMMENE:

→ Det er viktig at barnevernet informerer om hvilken informasjon familien får om deg. Jeg opplevde at mamma ringte med og var sint på meg for et eller annet som barnevernet hadde fortalt henne at jeg hadde gjort. Det ble et tillitsbrudd for meg. Jeg kan forstå at informasjon må deles, men da er det fint å få beskjed, og at barnevernet forteller om hvorfor ...

→ Barnevernet burde jobbe bedre med å følge opp foreldrene, slik at de kan ha samvær med barnet på en god måte. Kanskje de trenger veiledning for å vite hva som er bra for barnet?

→ De må ikke gi opp foreldrene, men tenke på hvordan man kan hjelpe dem til å få til samvær på en god måte. Når mamma hadde oppført seg dumt, så kuttet barnevernet ut kontakten med henne. De svarte henne ikke på telefon. Hun ble frustrert, og dette tok hun jo ut over meg. Jeg måtte bare slå av mobilen og alt en periode. Sånn skal det jo ikke være ...

→ Selv om ikke barnet kan møte foreldrene, så kan det jo være viktig for foreldrene å få holde seg oppdatert på hva som skjer med barnet. Barnevernet må ha tettere oppfølging! Kanskje de kan lage en scrapbook eller noe om barnet som foreldrene kan få?

→ Barnevernet bør ha såpass tett kontakt med foreldrene, at de vet hvordan ståa er. Og særlig rett før samvær, slik at de kan vurdere om de er i stand til å gjennomføre samvær. Det hender at de bare ikke dukker opp, eller at de dukker opp rusa for eksempel, og det er ikke noe bra for barnet. Da kan man få nye dårlige opplevelser og tenke mye rart.

FRA FORELDRE:

→ Vi opplevde at da barnet ble flyttet i fosterhjem, så sluttet de å innkalle oss til møter. Vi har ingen anledninger til å stille spørsmål, få informasjon fra barnevernet. Det hadde hjulpet om de hadde bedt oss komme til et møte med jevne mellomrom. Da hadde det vært enklere å holde seg oppdatert i livet hennes.

→ Det må være tett kontakt mellom foreldre og barnevern også etter flytting. Vi har fått ny saksbehandler, og henne har vi ikke møtt enda det kanskje er et par måneder siden. Vi får heller ikke kontakt med henne på telefon. Det gjør oss usikre – men avtalt samvær går vel som planlagt, kanskje?

→ Barnevernet oppleves så vanskelig å komme i kontakt med. Når man skal dit er det en vakt der, og man må registrere seg og alt blir litt skummelt. Og når man ringer får man ikke tak i folk.

→ Jeg hadde ønsket meg mer informasjon og veiledning på hvordan man kan snakke med barnet sitt om hvorfor det bor i fosterhjem, tilpasset alder. Det kan være vanskelig å vite hva man skal svare når barnet spør, og jeg blir veldig usikker.

FRA FOSTERFORELDRE:

→ Barnevernet gjorde en feil. Eller kanskje nemnda, jeg vet ikke. De ville at hun skulle ha samvær med mor annenhver måned, men skrev feil og skrev annenhver uke isteden. Etterpå sa de at de ikke kunne rette det opp, da måtte det opp i nemnda igjen.

→ Vår fostersønn er plassert frivillig. Mor ble tatt med på råd og var involvert hele veien. Nå har de skiftet saksbehandler og nå opplever hun barnevernet som en trussel. Hun ber min mann om å bli med på møter f.eks. Hun ser oss som en støtte.

→ Jeg tror det er behov for en slags omorganisering. Når barnevernet plasserer et barn kan de ikke også være støtte for foreldrene. De burde få en egen saksbehandler.

→ Det samme gjelder oss fosterforeldre, vi burde også ha en egen saksbehandler.

→ De fleste foreldre ser barnevernet som en motstander, noen opplever dem som en støtte.

→ Det kommer jo folk hele tiden og det er så mange å forholde seg til. Hvordan skal vi finne ut hvordan vi skal samarbeide?! Tilsynsfører kommer 4 ganger i året, saksbehandler skal ha kontroll minst 4 ganger per år. Mor har samvær 6 ganger i året. Barnet vil jo ha et vanlig liv. Det er ikke så lett. Og de har en holdning som at fosterbarn må ha et problem. Sist sa en «Skal vi gå på rommet ditt og snakke om problemene dine?». men da sa sønnen min: «Jeg har ikke noen problemer. Og jeg vil helst sitte her, sammen med foreldrene mine.» Hvem spør barnet om hvem det vil snakke med?

→ Det er ikke så enkelt at man bare kan si at det er barnevernets sin skyld. Fylkesnemnda dømte stikk i strid med hva både barnevernet og psykologen mente. Det er hele systemet.

→ Jeg skjønner at foreldrene sørger og at de vil ha kontakt med barnet sitt. Hvis de hadde fått hjelp å bearbeide sorgen over å miste omsorgen og hvordan de kan være så gode foreldre som mulig i den situasjon de er i nå ville det kanskje bli bedre for barna. Jeg kjenner noen familier som fått en slik oppfølging.

→ Kvaliteten i samværet er viktig, og det er fint om foreldrene kan få hjelp og veiledning for å få til dette. Det kan noen ganger være kaotisk og det oppleves som utrygt for barnet. Det trenger ikke å være fordi foreldrene gjør noe galt, men om de er usikre på hvordan de skal gjøre ting, er redde for å gjøre feil osv, så merker barnet det.

KJÆRE DU SOM SKAL VÆRE MED PÅ Å FORME MORGENDAGENS BARNEVERN OG FOSTERHJEMTJENESTE

– DU KAN VÆRE EN LIVSVIKTIG
VOKSEN!

FRA OSS I VOKSNE FOR BARN:

Når et barn skal bo i fosterhjem, vil det være mange involverte aktører og mange forhold som påvirker hvor vellykket plasseringen blir og hvordan barnet har det.

Overordnet sett er de politiske føringene, de faglige veiledningene og den nyeste kunnskapen viktige faktorer. Selvfølgelig sammen med de juridiske rammene gitt i lov og forskrifter. Hva er **skal, bør og kan**? Hva legges det til enhver tid trykk på som viktig og riktig i det barnevernfaglige arbeidet? Den politiske spotlighten flytter seg til stadighet i så måte; fra samarbeid skole-barnevern, til familieplasseringer, det biologiske prinsipp osv. Og det er viktig med fokus på forhold som ikke fungerer, og ny lærdom. Samtidig kan det være en fare for at enkelte politiske og faglige «trender» kommer i veien for vurderingen av barnets beste i hvert enkelt tilfelle, eller at det blir en slags «rangordning» mellom ulike plasseringsalternativ, selv om ulike barn har behov for ulike tiltak og tilbud.

En annen faktor er den barnevernfaglige profesjonsutøvelsen, hvor solid denne har vært gjennom undersøkelsesfase, beslutningsfase, plasseringsfase og i tiden etterpå. Hvordan utøver barnevernet sitt juridiske, faglige og etiske skjønn i hver enkelt sak. Hvordan vurderer man de opplysningene som kommer frem vedrørende omsorgssituasjonen? Tar man seg tid til å snakke med barnet på en ordentlig måte og lar barnets perspektiv

være en viktig del av beslutningsgrunnlaget? Hvilke forhold legger man vekt på når plasseringsalternativene vurderes, og hvor godt planlegges selve flyttingen?

I situasjoner der omsorgsovertakelse og fosterhjemsplassering er nødvendig, finnes det som regel også fortvilte foreldre. Foreldrene forteller om sin sorg og usikkerhet, og behovet for informasjon og oppfølging. Hvor godt man klarer å følge opp foreldrene før og etter plassering, men også hvilke rammer for samvær og kontakt som fastsettes med utgangspunkt for barnets beste, har stor betydning for hvordan barnet har det i fosterhjemmet.

I det nye hjemmet venter det ofte forventningsfulle fosterforeldre. Hvilken opplæring får de, og hvor godt forberedt er de når det nye fosterbarnet kommer? Er forventningene realistiske? Får de den oppfølgingen de trenger når de er usikre, når det kanskje stormer litt, når barnet har det vanskelig?

Og så har vi selvsagt det viktigste av alt, barnet selv. Med sin historie, sine opplevelser, sin erfaring. Barnets beste skal i fokus. Hva vet vi om barns beste generelt? Hva tilsier relasjonsteorien, utviklingspsykologien og traumeforskning? Og hva vet vi om dette unike barnet, om hva det trenger, ønsker og har behov for? **Hva er dette barnets beste?**

Vi i Voksne for Barn har snakket med ungdom med erfaring fra å bo i fosterhjem, foreldre som har mistet omsorgen og fosterforeldre. Alle har, fra hvert sitt ståsted, delt tanker med oss om hva som er vondt og vanskelig, hva som er fint og godt, hva som skal til for at ting skal gå så bra som mulig. Selv om de har ulike historier og ulike perspektiver på ting, så handler det mye om de samme tingene: Om hva som er barnets beste, om samarbeid og oppfølging, om det å møtes, om familie. Det de har delt om samvær og kontakt når man bor i fosterhjem, kan være nyttig for dere som skal forme og utøve barnevernet og fosterhjemtjenestene i tiden framover. La disse stemmene være med når politiske, faglige, juridiske og etiske problemstillinger drøftes. Når lover skrives og beslutninger tas. La disse stemmene være med når det barnevernfaglige skjønnnet skal utøves og når barn, foreldre og fosterforeldre skal møtes.

Oppfordringen til deg som politiker, beslutningstaker, jurist og barnevernspedagog er: Lytt og lær, og bli en livsviktig voksen!

RELEVANTE TILTAK FRA VOKSNE FOR BARN:

Filmene *Snakk om det og Meg og familiene mine*, som har som mål å legge grunnlag for samtale og refleksjon rundt noen av de tingene som kan være utfordrende og gjenkjennbart for alle som på en eller annen måte har erfaring med fosterhjem. Filmene kommer med et veiledningshefte som kan brukes som utgangspunkt for samtale, *Meg og familiene mine* har også et studenthefte.

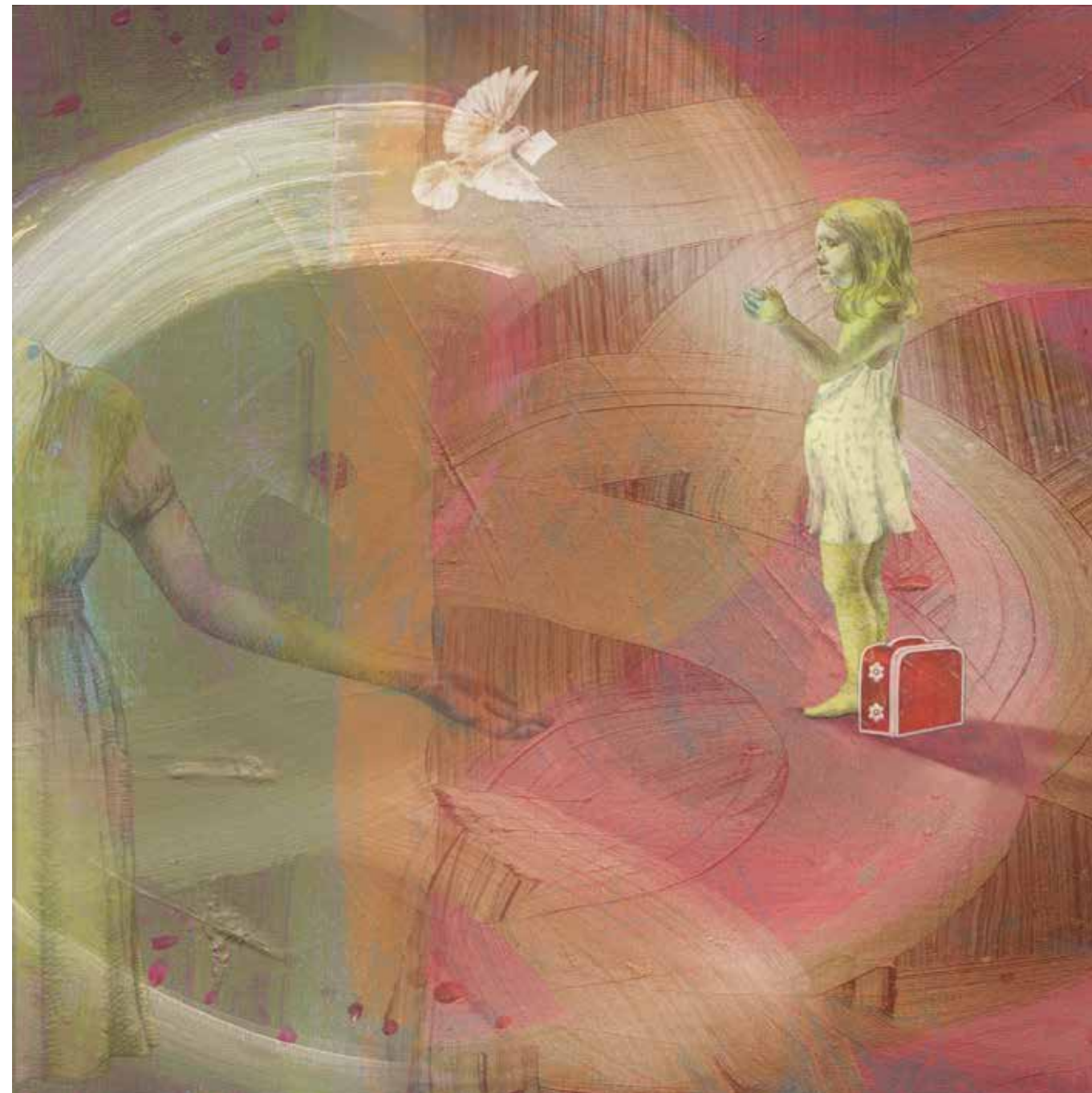
Foreldremøter for foreldre som har mistet daglig omsorg for barna sine – finansiert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har Voksne for Barn utviklet og prøvd ut et foreldremøtekonsept med fokus på hvordan man fortsatt skal og kan være foreldre etter at man har mistet omsorgen for barn.

Rådgivning – Voksne for Barn har fagpersoner som veileder og gir råd til voksne som er bekymret for barn eller unge. Du kan være anonym og vi har taushetsplikt.

Ring oss på tlf. 810 03 940 på hverdager mellom kl. 09.30 og kl. 14.30. På tirsdager er åpningstiden fra kl. 13.00 – kl. 19.00.

Vi tar også i mot henvendelser på russisk, polsk og litauisk tirsdager mellom kl. 16.30 og kl. 19.00, på telefonnummer 810 00 040. Du kan også ta kontakt på mail eller chat.

Du kan få mer informasjon om disse tiltakene på vfb.no eller ved å ringe **4889 6215**.

VOKSNE FOR BARN

Stortorvet 10 > 0155 Oslo > Tlf: 48 89 62 15 > vfb@vfb.no > vfb.no